ماحولياتي ۽ سماجي اثرن جو جائزو (ESIA) — مڪمل سنڌي ترجمو

انتظامي خلاصو

حيدرآباد اليڪٽرڪ سپلائي ڪمپني (HESCO) حيدرآباد ۾ هڪ 132 ڪلوولٽ (kV) گرڊ اسٽيشن ۽ ان سان لاڳاپيل ٽرانسمشن لائين تعمير ڪرڻ جو منصوبو ٺاهي رهي آهي، ۽ ان سان لاڳاپيل 132kV ٽرانسمشن لائين گرڊ اسٽيشن کي موجوده ٽرانسمشن لائين نيٽ ورڪ سان ڳنڍڻ لاءِ تعمير ڪئي ويندي (انهن ڪمن کي هن دستاويز ۾ 'تجويز ڪيل ذيلي منصوبو' سڏيو ويندو). تجويز ڪيل ذيلي منصوبي جا سمورا حصا صوبي سنڌ ۾ واقع آهن.

HESCO هي تجويز ڪيل ذيلي منصوبو 'الیکٹرسٹي دسٹري بيوشن ايفيشنسي اپمرومينٽ پراجيڪٽ' (EDEIP) هيٺ، ورلڊ بئنڪ (WB) جي مالي مدد سان مڪمل ڪري رهي آهي. EDEIP ۾ پشاور الیکٹرڪ سپلائي ڪمپني (PESCO) ۽ ملتان الیکٹرڪ پاور ڪمپني (MEPCO) پڻ شامل آهن، ان کان علاوه وفاقي وزارت توانائي جو پاور ڊويزن پڻ شامل آهي.

هي ماحولياتي ۽ سماجي اثرن جو جائزو (ESIA) ان ڪري تيار ڪيو ويو آهي ته جيئن تجويز ڪيل ذيلي منصوبي جي ممڪن ماحولياتي ۽ سماجي (S&E) خطرن ۽ اثرن کي، قومي/صوبائي ضابطن جي گڏوگڏ ورلڊ بئنڪ جي ماحولياتي ۽ سماجي فريم ورڪ (ESF) موجب، منظم ڪري حل ڪيو وڃي.

EDEIP جو جائزو

EDEIP جو مقصد بجلي جي ورهاست ڪندڙ ڪمپنين (DISCOs) جي آپريشنل ڪارڪردگي، پروسي جوڳائي ۽ معيار کي بهتر بنائڻ آهي. EDEIP جا چار حصا آهن: گرڊ کي وڌيڪ پروسي جوڳو بنائڻ، آپريشنز ۽ مئنيجمينٽ کي جديد بنائڻ؛ صلاحيت سازي ۽ فني مدد؛ ۽ سڌارن جي مدد. پهريون حصو سيڪنڊري ٽرانسمشن اينڊ گرڊ (STG) ۽ انرجي لاس ريڊڪشن (ELR) پروگرامن جي سرمائيڪاري تي مشتمل آهي. ٻيو حصو جديد اوزارن، ٽيڪنالاجي ۽ معلوماتي نظامن ذريعي آپريشنز ۽ مئنيجمينٽ جي ڪمن کي جديد بنائڻ شامل ڪري ٿو. ٽيون حصو آپريشنز ۽ سنڀال کي بهتر بنائڻ، صلاحيت سازي ۽ تربيت، ۽ EDEIP جي عمل درآمد جي مدد شامل ڪري ٿو. چوٿون حصو بجلي جي شعبي جي سڌارن جي عمل درآمد ۽ شعبي جي حڪمراني بهتر بنائڻ ۾ مدد ڏيڻ جو مقصد رکي ٿو.

ذيلي منصوبي جو جائزو

تجويز ڪيل ذيلي منصوبو EDEIP جي پهرين حصي جو حصو آهي ۽ ان ۾ تحصيل لطيف آباد، ضلعو حيدرآباد ۾، سنڌو درياءَ جي ڪناري (بند) سان گڏ هڪ نئين 132-kV گرڊ اسٽيشن ۽ ان سان لاڳاپيل ٽرانسمشن لائين جي تعمير ۽ آپريشن شامل آهي. تجويز ڪيل گرڊ اسٽيشن لاءِ حڪومتي ملڪيت جي لڳ پڳ

3.5 ايڪڙ زرعي زمين حاصل ڪئي پئي وڃي. تجويز ڪيل گرڊ اسٽيشن کي موجوده ٽرانسمشن لائين نيٽ ورڪ سان ڳنڍڻ لاءِ لڳ پڳ 0.77 ڪلوميٽر ڊگهي 132-kV ڊبل سرڪٽ ٽرانسمشن لائين پڻ تعمير ڪئي ويندي. تجويز ڪيل ذيلي منصوبو هڪ اهم بنيادي ڍانچي جو اقدام آهي جيڪو HESCO حيدرآباد، سنڌ ۾ بجلي جي وڌيل بار کي گهٽائڻ، گرڊ جي صلاحيت وڌائڻ، ۽ نظام جي ڪارڪردگي بهتر بنائڻ لاءِ عمل درآمد ڪري رهي آهي.

گرڊ اسٽيشن ۾ لڳايا ويندڙ اهم سامان ۽ حصن ۾ شامل هوندا سرڪٽ بريڪرز، ڊسڪنيڪٽرز، ارٿنگ سوئچز، ڪرنٽ ٽرانسفارمرز، وولٽيج ٽرانسفارمرز، ۽ بس بارز. تجويز ڪيل 132-kV گرڊ اسٽيشن مڪمل طور تي گئس انسوليٽيڊ سوئچ گيئر (GIS) تي ٻڌل هوندو. اهم تعميراتي سرگرمين ۾ شامل آهن: زمين جي صفائي ۽ برابر ڪرڻ، بنيادن لاءِ کوٽائي، بنيادن لاءِ ڪنڪريٽنگ، اسٽيل ورڪس ۽ ڪنٽرول جي لڳائڻ، سامان جي لڳائڻ، ڪيبلنگ ۽ ڳنڍڻ، ڪنٽرول عمارت ۽ آفيس بلاڪ جي تعمير، حد بندي پٽ ۽ ويڑهه جي تعمير، ۽ آخر ۾ ٽيسٽنگ ۽ ڪمشننگ. ٽرانسمشن لائينن لاءِ، اهم سامان ۾ شامل آهن جالي وارا اسٽيل ٽاور/پول، ڪنڊڪٽرز، انسوليٽرز ۽ ٻيا لوازمات. ٽرانسمشن لائينن لاءِ اهم تعميراتي سرگرمين ۾ شامل آهن: ٽاورن/پولن جي بنيادن لاءِ کوٽائي، بنيادن لاءِ ڪنڪريٽنگ، ٽاور/پول جي لڳائڻ، ڪنڊڪٽرن جو ڇڪائڻ (اسٽرنگنگ)، انسوليٽرز ۽ ٻين لوازمات جي لڳائڻ، ۽ آخر ۾ ٽيسٽنگ ۽ ڪمشننگ.

ماحولياتي ۽ سماجي انتظام لاءِ اداراتي ۽ قانوني فريم ورڪ

تجويز ڪيل ذيلي منصوبي جي S&E پهلوئن جي انتظام لاءِ اهم ضابطي وارو ادارو سنڌ انوائرنمينٽل پروٽيڪشن ايجنسي (سنڌ EPA) آهي، جيڪا سنڌ انوائرنمينٽل پروٽيڪشن ايڪٽ 2014 هيٺ قائم ڪئي وئي آهي. تجويز ڪيل ذيلي منصوبي جي S&E پهلوئن جي انتظام لاءِ اهم صوبائي قانون سنڌ انوائرنمينٽل پروٽيڪشن ايڪٽ 2014 آهي، جيڪو صوبي سنڌ ۾ ماحول جي تحفظ، بچاءَ، بحالي ۽ بهتري لاءِ قانوني فريم ورڪ فراهم ڪري ٿو. هن ايڪٽ هيٺ، HESCO تجويز ڪيل ذيلي منصوبي لاءِ سنڌ EPA کان ماحولياتي منظوري حاصل ڪندي.

قومي/صوبائي قانوني تقاضائن کان علاوه، ذيلي منصوبو ورلڊ بئنڪ جي ESF ۽ ماحولياتي ۽ سماجي معيارن (ESSs) جي پڻ پيروي ڪندو.

ماحولياتي ۽ سماجي انتظامي فريم ورڪ (ESMF)

EDEIP سان جڙيل عام ماحولياتي ۽ سماجي اثرن کي منظم ڪرڻ، ۽ مختلف EDEIP ذيلي منصوبن لاءِ مختلف S&E دستاويز تيار ڪرڻ جا اصول، جانچ جا معيار ۽ طريقيڪار مقرر ڪرڻ لاءِ، هڪ ماحولياتي ۽ سماجي انتظامي فريم ورڪ (ESMF) تيار ڪيو ويو آهي، جيڪو ورلڊ بئنڪ جي ESF موجب آهي. موجوده ESIA انهن ئي اصولن ۽ معيارن جي بنياد تي تيار ڪيو ويو آهي جيڪي ESMF ۾ بيان ڪيل آهن.

بنيادي صورتحال جو جائزو

تجويز ڪيل ذيلي منصوبو ضلعي حيدرآباد، سنڌ ۾، سنڌو درياءَ جي ڪناري (بند) سان گڏ، حيدرآباد شهر جي مرڪز کان لڳ ڀڳ 12 ڪلوميٽر اتر اوپر ۾ واقع هوندو. گهٽو تڻو ڳوٺاڻي ۽ زرعي ماحول ۾ واقع هن هنڌ ۾ لڳ ڀڳ 3.5 ايڪڙ حڪومتي ملڪيت جي زرعي زمين شامل آهي، جيڪا تجويز ڪيل گرڊ اسٽيشن جي تعمير لاءِ حاصل ڪئي وئي آهي. في الفور آسپاس وارو علائقو زرعي زمينن، شهري آبادين، ۽ ملحقه درياهي بند جي بنيادي ڍانچي تي مشتمل آهي. علائقي ۾ ماحولياتي آلودگي جو ڪو وڏو موجوده ذريعو ناهي. آبادين ۽ پوک جي موجودگي جي ڪري، هي هنڌ ڪنهن به ماحولياتي طور حساس علائقي ۾ واقع ناهي. علائقي ۾ هوا ۽ پاڻي جو معيار، ان سان گڏ آواز جي سطح، قابل قبول حدن اندر ڏٺا ويا. تجويز ڪيل منصوبي اندر يا ان جي آسپاس ڪو محفوظ علائقو موجود ناهي.

سماجي-معاشي سروي جا نتيجا هڪ اهڙي ڪميونٽي جي نشاندهي ڪن ٿا جتي اٽ پڙهيائي جي شرح وڌيڪ آهي (43.5%) ۽ مزدور قوت گهٽو تڻو غير رسمي مزدوري (60.9%) ۽ زراعت تي منحصر آهي، جتي اڌ کان وڌيڪ گهراڻن جي مهيني آمدني 40,000 پاڪستاني رپين کان گهٽ آهي. جتي بسم الله ٽائون جهڙا شهري مرڪز بنيادي بنيادي ڍانچو رکن ٿا، اتي ويجهي ڳوٺاڻن ڳوٺن کي سهولتن جي سخت کوٽ جو منهن ڏيڻو پوي ٿو، جن ۾ بجلي، رسمي صحت جون سهولتون، ۽ صاف پيئڻ جي پاڻي جي ڪوٽ شامل آهي، جنهن جي ڪري آبپاشي لاءِ آلوده زير زمين پاڻي ۽ گندي پاڻي تي دارومدار رکڻو پوي ٿو. ان کان علاوه، مطالعو صنفي بنياد تي اهم پسمانده پٽائي جي به نشاندهي ڪري ٿو، جنهن ۾ ٻڌايو ويو آهي ته عورتن جي هلڻ چلڻ محدود آهي ۽ گهريلو فيصلا ڪرڻ ۾ سندن ڪردار گهٽ کان گهٽ آهي، جڏهن ته اسڪولن، اسپتالن ۽ مذهبي هنڌن جهڙن حساس هنڌن جي پڻ نشاندهي ڪئي وئي آهي.

سالياني اسڪول مردم شماري 2023-2024 موجب، ضلعي حيدرآباد ۾ 884 اسڪول آهن، جن ۾ 860 فعال ادارا شامل آهن، ان کان علاوه هائر ايجوڪيشن ڪميشن کان تسليم ٿيل يونيورسٽيون جهڙوڪ گورنمينٽ ڪاليج يونيورسٽي حيدرآباد ۽ اسرا يونيورسٽي حيدرآباد پڻ موجود آهن. صحت جي شعبي ۾، پيپلز پرائمري هيلٿ ڪيئر انيشيئيٽو سنڌ ضلعي پر ۾ 43 صحت جون سهولتون سنڀالي ٿي، جڏهن ته حيدرآباد ۾ لڳ ڀڳ 20 وڏيون اسپتالون مٿينءَ سطح جون طبي خدمتون فراهم ڪن ٿيون. بهرحال، منصوبي جي علائقي لطيف آباد نمبر 10 (بسم الله ٽائون) ۾، عوامي سماجي خدمتن تائين رسائي محدود آهي. هن علائقي ۾ ڪا به سرڪاري صحت جي سهولت موجود ناهي، ۽ رهاڪو گهٽو تڻو خانگي ڪلينڪن تي دارومدار رکن ٿا، جڏهن ته ويجهيون اسپتالون، جن ۾ گورنمينٽ شاهه پٽائي اسپتال، سينٽ ايلزبيٿ اسپتال، ۽ ريڊ ڪريسنٽ اسپتال شامل آهن، لڳ ڀڳ 3 ڪلوميٽر پري واقع آهن. ساڳئي طرح، تعليمي سهولتون به ناڪافي آهن، جتي بسم الله ٽائون ۾ فقط هڪ خانگي مڊل اسڪول موجود آهي. مجموعي طور تي، ڪميونٽي کي عوامي صحت ۽ تعليم جي خدمتن تائين محدود رسائي حاصل آهي ۽ اها پنهنجي بنيادي سماجي ضرورتون پوريون ڪرڻ لاءِ گهٽو تڻو خانگي طور هلايل سهولتن ۽ ويجهن شهري مرڪزن تي دارومدار رکي ٿي.

S&E اسڪوپنگ (دائري ڪار جو تعين)

هن ESIA جي تياري دوران S&E اسڪوپنگ ڪئي وئي. اسڪوپنگ ۾ گرڊ اسٽيشن ۽ ٽرانسمشن لائين جي تعميراتي ڪمن مان پيدا ٿي سگھندڙ سمورن S&E اثرن ۽ معاملن جو جائزو ورتو ويو ۽ پوءِ تجويز ڪيل ذيلي منصوبي جي نوعيت، سرگرمين ۽ ماحول سان انهن جي مطابقت جو جائزو ورتو ويو. شامل ڪيل پهلوئن ۾ شامل آهن: مٽي جو کهرڻ ۽ آلودگي، هوا جي معيار ۾ گهٽتائي، پاڻي جي آلودگي، آواز، پيشه ورانه صحت ۽ حفاظت (OHS) جا خطرا، ڪميونٽي جي صحت ۽ حفاظت (CHS) جا خطرا، رستن ۽ سڙڪن جي بندش، ڪچري جي پيداوار، مزدورن جي اچڻ، جنسي استحصال ۽ ايذاءُ (SEA/SH)، ٻارن کان مزدوري، ۽ سڙڪن، عوامي سهولتن ۽ درياهي بند جهڙي موجوده بنيادي ڍانچي کي نقصان. جيڪي اهم پهلو خارج ڪيا ويا انهن ۾ حياتياتي وسيلا، فصل ۽ اڏاوت کي نقصان، ۽ ثقافتي ورثي جا هنڌ شامل آهن.

شامل ڪيل پهلوئن جو وڌيڪ جائزو ورتو ويو ۽ انهن جي تدارڪ ۽ ڪنٽرول جا اپاءَ هن ESIA ۾ مقرر ڪيا ويا آهن. خارج ڪيل پهلوئن تي هن ESIA ۾ وڌيڪ بحث نه ڪيو ويو آهي.

ممڪن اثرات

گرڊ اسٽيشن جا گهٽا تعميراتي ڪم گرڊ اسٽيشن جي سائيٽ اندر ئي ڪيا ويندا، ان ڪري انهن جا ممڪن S&E اثر گهٽو ٿڏو سائيٽ جي حدن ۽ ان جي ويجهي آسپاس تائين محدود رهندا. تعميراتي مرحلي دوران، انهن اثرن ۾ شامل هوندا: کوٽائي جي سرگرمين، تعميراتي مشينري جي هلڻ ۽ گاڏين جي اچ وڃ سبب پيدا ٿيندڙ مٽي جو گرد ۽ آواز ان سان گڏ هوا جي معيار ۾ گهٽتائي؛ تعميراتي هنڌن ۽ مزدورن جي ڪئمپن مان گندي پاڻي جي اخراج سان مٽي ۽ پاڻي جي آلودگي؛ بنيادن جي کوٽائي سان مٽي جو کهرڻ؛ تعميراتي مزدورن لاءِ OHS خطرا جيڪي هلندڙ مشينري/گاڏين جي ويجهو ڪم ڪرڻ، ڪٽڻ ۽ هوسٽنگ ڪرڻ، بلندي تي ڪم ڪرڻ، محدود جڳهين ۾ ڪم ڪرڻ، ترڪڻ ۽ ڪرڻ، ۽ توانائي واري نظامن/سامان جي ويجهو يا انهن تي ڪم ڪرڻ سبب پيدا ٿيندا؛ ويجهي آبادي لاءِ CHS خطرا جيڪي گاڏين جي اچ وڃ، تعميراتي سرگرمين ۽ بجلي جي جهٽڪي سان لاڳاپيل آهن؛ ٽلهي ڪچري جي پيداوار جنهن ۾ خطرناڪ ڪچرو پڻ شامل آهي؛ کوٽيل مٽي/ملبي کي ٽڪاڻي لڳائڻ؛ مزدورن جي اچڻ سان لاڳاپيل معاملا (جهڙوڪ SEA/SH)؛ مزدورن جي ڪئمپن ۾ رهائشي حالتون؛ ۽ ٻارن کان مزدوري.

آپريشن ۽ سنڀال (M&O) واري مرحلي دوران، گرڊ اسٽيشن سان لاڳاپيل ممڪن S&E خطرن ۾ شامل هوندا: OHS خطرا، خاص ڪري بلندي تي ڪم ڪرڻ ۽ بجلي جو جهٽڪو لڳڻ؛ ڪميونٽين لاءِ حفاظتي خطرا، خاص ڪري اسٽاف ڪالوني جي رهاڪن لاءِ؛ ٽرانسفارمر جي تيل جي رسڻ جي صورت ۾ مٽي ۽ پاڻي جي آلودگي؛ آفيس/ڪنٽرول عمارت ۽ اسٽاف ڪالوني مان گندي پاڻي (خاص ڪري ٽائليٽ جي فضلي) جو اخراج؛ ۽ آفيس، ورڪشاپ ۽ اسٽاف ڪالوني مان ٽلهي ڪچري جي پيداوار.

ٽرانسمشن لائين (TL) جي تعمير سان گھٽو تڻو اهي ئي اثر پيدا ٿيندا جيڪي مٿي گردِ اسٽيشن جي تعمير لاءِ بيان ڪيا ويا آهن. انهن ۾ شامل آهن: ڪوٽائي جي سرگرمين، تعميراتي مشينري جي هلڻ ۽ گاڏين جي اچ وچ سبب مٿي جو گرد ۽ آواز ان سان گڏ هوا جي معيار ۾ گهٽتائي؛ تعميراتي هنڌن مان گندي پاڻي جي اخراج سان مٿي ۽ پاڻي جي آلودگي؛ ٽاور جي بنيادن جي کوٽائي سان مٿي جو کهرڻ؛ تعميراتي مزدورن لاءِ OHS خطرا جيڪي هلندڙ مشينري/گاڏين جي ويجهو ڪم ڪرڻ، ڪٽڻ ۽ هوسٽنگ ڪرڻ، بلندي تي ڪم ڪرڻ، ترڪڻ ۽ ڪرڻ، ۽ توانائي واري نظامن/سامان جي ويجهو يا انهن تي ڪم ڪرڻ سبب پيدا ٿيندا؛ ويجهي آبادي لاءِ حفاظتي خطرا جيڪي گاڏين جي اچ وچ، تعميراتي سرگرمين ۽ بجلي جي جهٽڪي سان لاڳاپيل آهن؛ ٽلهي ڪچري جي پيداوار جنهن ۾ خطرناڪ ڪچرو پڻ شامل آهي؛ کوٽيل مٽي/ملبي کي ڪاٽي لڳائڻ؛ فصلن کي نقصان؛ مقامي سڙڪن ۽ رستن جي بندش؛ مزدورن جي اچڻ سان لاڳاپيل معاملا (جهڙوڪ SEA/SH)؛ ۽ ٻارن کان مزدوري. مزيد اهو ته، تعميراتي سرگرميون SEA/SH جا معاملا، رازداري جا معاملا، ۽ ڪميونٽي جي صحت ۽ حفاظت جا خطرا وڌيڪ پيدا ڪنديون.

TL جي M&O مرحلي سان لاڳاپيل S&E خطرن ۾ شامل آهن: OHS خطرا، خاص ڪري بلندي تي ڪم ڪرڻ ۽ بجلي جو جهٽڪو لڳڻ؛ ۽ TL جي رائيٽ آف وي (RoW) اندر ڪميونٽين لاءِ SEA/SH ۽ حفاظتي خطرا، خاص ڪري بجلي جو جهٽڪو لڳڻ.

تدارڪ جا اپاءَ

مٿي بيان ڪيل خطرن ۽ اثرن جو تدارڪ ۽ ڪنٽرول گھٽو تڻو معياري تدارڪي اپاءَن جي مدد سان ڪيو ويندو. تعميراتي مرحلي لاءِ، ماحولياتي خطرن ۽ اثرن کي حل ڪرڻ جي تدارڪي اپاءَن ۾ شامل هوندا: کوٽيل مٽي جي پيداوار ۽ پرائي واري مواد جي ضرورت کي گھٽ ۾ گھٽ ڪرڻ لاءِ کوٽائي ۽ پرائي جي ڪمن ۾ توازن رکڻ؛ مٽي جي گرد کي ڪنٽرول ڪرڻ لاءِ پاڻي جو ڇڙڪاءُ؛ آواز جي پيداوار جو اثر گھٽائڻ لاءِ تعميراتي سرگرمين کي ڏينهن جي وقت ۾ شيڊول ڪرڻ؛ مقامي ڪميونٽين کي تعميراتي سرگرمين سان لاڳاپيل آواز ۽ حفاظتي خطرن باري آگاهي ڏيڻ؛ سائيٽ مان نڪرندڙ گندي پاڻي جو علاج ڪرڻ؛ مزدورن جي ڪئمپن مان ٽائليٽ جي فضلي جو مناسب طريقي سان علاج ڪرڻ (جهڙوڪ سيپٽڪ ٽينڪن ذريعي)؛ مناسب طريقن جهڙوڪ ڊائيڪ ناهڻ ۽ ڊري مٽي کي ڍڪڻ، ذريعي مٽي جي کهرڻ کان بچڻ؛ غير خطرناڪ ڪچري کي ميونسپالٽي جي ڪچري جي هٽادي ۽ نبيري جي نظام ذريعي ڪاٽي لڳائڻ؛ خطرناڪ ڪچري کي لاڳاپيل ميٽريل سيفٽي ڊيٽا شيٽ (MSDS) موجب ڪاٽي لڳائڻ؛ ۽ هڪ سخت OHS انتظامي نظام اپنائڻ، جنهن ۾ تعميراتي هنڌن تي مناسب طور اهل ۽ تربيت يافته OHS عملو رکڻ، خطري جو جائزو وٺڻ ۽ هر تعميراتي سرگرمي لاءِ معياري آپريٽنگ طريقيڪار (SOP) جو نفاذ شامل هوندو.

سماجي خطرن ۽ اثرن لاءِ تعميراتي مرحلي جي تدارڪي اپاءَن ۾ شامل هوندا: ڪميونٽي جي ماڻهن، خاص ڪري ٻارن جي داخلي کان بچڻ لاءِ تعميراتي هنڌن جي وڏ بندي ڪرڻ؛ جنسي معاملن، خاص ڪري SEA/SH باري ذيلي منصوبي جي عملي ۽ مزدورن ۾ آگاهي ۽ تربيت؛ جنسي، ثقافتي ۽ SEA/SH معاملن کي شامل ڪندڙ هڪ ضابطه اخلاق (CoC) اپنائڻ، جنهن تي سموري سائيٽ عملي کي عمل ڪرڻو پوندو؛ ليبر قانونن موجب مزدورن جي ڪئمپن ۾ مناسب رهائشي حالتون يقيني بنائڻ؛ رستن ۽ پيچرن جي بندش جي صورت ۾، ڪميونٽين سان صلاح مشوري ذريعي متبادل رستن جي نشاندهي ڪرڻ؛ اهو يقيني بنائڻ ته سائيٽ ۽ مزدورن جي ڪئمپن ۾ ڪا به ٻارن کان مزدوري نه ڪرائي وڃي؛ ڪنهن به خراب ٿيل بنيادي ڍانچي يا عوامي سهولتن جي مرمت ڪرڻ؛ ۽ تعميراتي ڪمن سان ڪنهن به فصل يا اڏاوت کي پهچندڙ نقصان جو معاوضو ادا ڪرڻ.

M&O مرحلي دوران، OHS خطرن کي حل ڪرڻ لاءِ HESCO جي موجوده OHS انتظامي نظام تي سختي سان عمل ڪيو ويندو. باقي M&O سان لاڳاپيل خطرن جي تدارڪ ۽ ڪنٽرول جا اپاءَ گهٽو ٿٽو اهي ئي هوندا جيڪي تعميراتي مرحلي لاءِ مٿي بيان ڪيا ويا آهن.

مٿي بيان ڪيل تدارڪي اپاءَن جي مدد سان، تجويز ڪيل ذيلي منصوبي جي S&E ڪارڪردگي ماحولياتي ۽ سماجي طور مضبوط ۽ پائيدار هجڻ جي اميد آهي.

ماحولياتي ۽ سماجي انتظامي منصوبو (ESMP)

ادارتي ڍانچو: EDEIP هيٺ ڏنهنجي ذيلي منصوبن لاءِ، HESCO اهل ماحولياتي ۽ سماجي (S&E) عملي تي مشتمل هڪ وقف پراجيڪٽ مئنيجمينٽ يونٽ (PMU) قائم ڪيو آهي جيڪو مجموعي نگراني ۽ پيروي جو ذميوار آهي. ان کان علاوه، EDEIP هيٺ رکيل پراجيڪٽ عمل درآمد ۽ مئنيجمينٽ سپورٽ ڪنسلٽنٽس (PIMSC) ۾ S&E ماهر شامل آهن جيڪي ماحولياتي ۽ سماجي جائزا ونڊ، حفاظتي دستاويز تيار ڪرڻ (بشمول هي ESIA)، ۽ تعميراتي مرحلي دوران S&E تقاضائن جي مؤثر نفاذ کي يقيني بنائڻ جا ذميوار آهن. تجويز ڪيل ذيلي منصوبي لاءِ رکيل تعميراتي ٺيڪيدار کي پڻ پوري وقت جو، سائيٽ تي موجود S&E عملو مقرر ڪرڻو پوندو ته جيئن ESMP، ESIA ۽ بين لاڳو S&E دستاويزن ۽ ضابطي جاتي تقاضائن جي روزاني پيروي کي يقيني بنائي سگهجي.

S&E تدارڪ ۽ نگراني: ٺيڪيدار هن ESIA ۾ مقرر ڪيل سمورن تدارڪي اپاءَن تي عمل درآمد ڪندو. PIMSC تدارڪي اپاءَن جي نفاذ جي تصديق لاءِ باقاعده پيروي جي نگراني ڪندي. ان کان علاوه، اهم ماحولياتي ۽ سماجي اشارن، بشمول هوا جو معيار (گرد)، آواز جي سطح، OHS ۽ CHS جا واقعا، ڪميونٽي جون شڪايتون، ۽ ڪچري جي انتظام جي ڪارڪردگي، جي اثرن جي نگراني ڪئي ويندي.

ٹيڪيدار جو ماحولياتي ۽ سماجي انتظامي منصوبو (ESMP-C): تعميراتي ٹيڪيدار ذيلي منصوبي لاءِ هڪ سائيٽ مطابق مخصوص ٹيڪيدار جو ماحولياتي ۽ سماجي انتظامي منصوبو (ESMP-C) تيار ۽ نافذ ڪندو. ESMP-C ۾ تفصيلي، ذيلي منصوبي مطابق مخصوص انتظامي منصوبا شامل هوندا جهڙوڪ ڪئمپ مئنيجمينٽ پلان، ڪچري جي مئنيجمينٽ پلان، ٽرئفڪ مئنيجمينٽ پلان، پيشه ورانه صحت ۽ حفاظت (OHS) پلان، ڪميونٽي هيلٿ اينڊ سيفٽي (CHS) پلان، ۽ سائيٽ بحالي پلان. هي منصوبا هن ESIA ۾ مقرر ڪيل تدارڪي ۽ ڪنٽرول جي اپاءَن جي بنياد تي تيار ڪيا ويندا.

صلاحيت سازي: PIMSC، PMU، ۽ تعميراتي ٹيڪيدار ذيلي منصوبي جي سمورن عملي، بشمول سائيٽ سپروائيزرز ۽ تعميراتي مزدورن، لاءِ باقاعده تربيت ۽ آگاهي جي گڏجاڻين جي فراهمي کي يقيني بنائيندا. هي تربيتون اهم S&E پهلوئن جهڙوڪ ڪچري جي انتظام، OHS انتظام، ڪئمپ انتظام، شڪايتن جي انتظام، ٽرئفڪ انتظام، ڪميونٽي جي صحت ۽ حفاظت، جنسي پهلوئن خاص ڪري SEA/SH، ۽ CoC جي نفاذ جو احاطو ڪنديون.

شڪايتن جي نبيري جو طريقيڪار EDEIP :(GRM) هيٺ پنهنجي سمورن ذيلي منصوبن لاءِ، HESCO پراجيڪٽ جي عمل درآمد جي S&E پهلوئن سان لاڳاپيل متاثر ٿيل ڪميونٽين ۽ ٻين اسٽيڪ هولڊرن جي خدشن ۽ شڪايتن کي حاصل ڪرڻ، جانچڻ ۽ حل ڪرڻ لاءِ هڪ منظم ٿن درجن تي مشتمل شڪايتي طريقيڪار (GRM) قائم ڪيو آهي. هي GRM شڪايتن جي وقت جي پابند، شفاف ۽ منصفانه حل کي يقيني بنائڻ لاءِ ٺاهيو ويو آهي، جيڪو متاثر ٿيل ماڻهن کي تجويز ڪيل ذيلي منصوبي ۽ ٻين EDEIP مداخلتن سان لاڳاپيل خدشا اٿارڻ لاءِ رسائي جوڳو ۽ جوابدار پليٽفارم فراهم ڪري ٿو. هي طريقيڪار شڪايتن جي هٿرادي لاءِ واضح طريقيڪار ۽ مقرر ڪيل وقت سان، سپ کان مناسب سطح تي اڳواٽ حل تي زور ڏئي ٿو. ان کان علاوه، لاڳاپيل ليبر ۽ OHS تقاضائن موجب ليبر سان لاڳاپيل شڪايتن کي حل ڪرڻ لاءِ هڪ وقف طريقيڪار برقرار رکيو ويندو. جنسي بنياد تي تشدد (GBV)، بشمول SEA/SH، سان لاڳاپيل شڪايتن کي حل ڪرڻ لاءِ هڪ الڳ، ڳجهو، ۽ متاثر ٿيل فرد تي مرڪوز طريقيڪار پڻ قائم ڪيو ويندو، جيڪو رازداري، حساسيت، ۽ مناسب رجوع جي رستن کي يقيني بنائيندو.

اسٽيڪ هولڊرن سان صلاح مشورو: سموري EDEIP لاءِ هڪ جامع اسٽيڪ هولڊر شموليت پلان (SEP) تيار ڪيو ويو آهي ته جيئن پراجيڪٽ جي عمل درآمد دوران اسٽيڪ هولڊرن جي شموليت جا مقصد، اصول ۽ طريقيڪار مقرر ڪري سگهجن. هن ESIA لاءِ اسٽيڪ هولڊرن سان صلاح مشورا SEP ۾ ڏنل فريم ورڪ ۽ رهنمائي موجب ڪيا ويا آهن.

تجويز ڪيل ذيلي منصوبي لاءِ، مقامي ڪميونٽين، بشمول مرد و عورتون ۽ ٻيا لاڳاپيل اسٽيڪ هولڊر سان صلاح مشورا ڪيا ويا آهن ته جيئن ذيلي منصوبي جي معلومات ظاهر ڪئي سگهجي ۽ ممڪن S&E اثرن تي ڳالهه ٻولهه ڪري سگهجي. هنن گڏجاڻين دوران، تجويز ڪيل ڪمن جون تفصيلون، متوقع اثر، ۽

منصوبابند تدارڪي اپاءَ سمجهايا ويا، ۽ اسٽيڪ هولڊرن کي پنهنجي راءِ، خدشا ۽ تجويزون شيئر ڪرڻ جي دعوت ڏني وئي. لاڳاپيل سرڪاري کاتن سان پڻ الڳ صلاح مشورا ڪيا ويا ته جيئن ضابطي جاتي پيروي ۽ ممڪن S&E اثرن باري سندن راءِ حاصل ڪري سگهجي.

ڪميونٽي جي پاڳيدارن عام طور تي ذيلي منصوبي جو آڏرپاءُ ڪيو، ۽ علائقي ۾ بجلي جي پروسي جوڳائي ۽ دستيابي بهتر بنائڻ جي ان جي صلاحيت کي ميجيو. بهرحال، حفاظتي خطرن، فصلن کي ممڪن نقصان، ٽرانسمشن لائين جي هيٺان زمين جي قيمت ۾ ممڪن گهٽتائي، ٽيڪيدار جي عملي جي هلت، مقامي روايتن جي پاسداري، مزدورن جي اچڻ، رابطي جي ڪوٽ، آواز ۽ گرد جو اخراج، ڪميونٽي جي صحت ۽ حفاظت جا خطرا، عارضي رسائي جون بندشون، زمين جي حاصل ڪرڻ جا معاملا، ۽ وقت سر معاوضي جي ادائيگي باري خدشا ظاهر ڪيا ويا. ڪميونٽي جي ماڻهن تعميراتي مرحلي دوران رهاڪن لاءِ روزگار جي موقعن جي پڻ اميد ظاهر ڪئي.

HESCO اسٽيڪ هولڊرن کي يقين ڏياريو ته منفي اثرن کي گهٽ ۾ گهٽ ڪرڻ ۽ ڪميونٽي جي حفاظت کي يقيني بنائڻ لاءِ مناسب احتياطي ۽ تدارڪي اپاءَ نافذ ڪيا ويندا. اهو واضح ڪيو ويو ته ESIA ۾ سمورن سڃاتل اثرن کي انهن جي لاڳاپيل تدارڪي ۽ نگراني جي اپاءَن سان گڏ دستاويزي شڪل ڏني وئي آهي، ۽ اهو ته ٽيڪيدار معاهدي هيٺ انهن اپاءَن جي نفاذ جا پابند هوندا. تعميراتي مرحلي دوران، جتي ممڪن هجي، مقامي روزگار جي موقعن تي غور ڪيو ويندو.

لاڳاپيل سرڪاري کاتن مجموعي طور تي ذيلي منصوبي جي حمايت جو اظهار ڪيو جڏهن ته ڪجهه مخصوص خدشن جي پڻ نشاندهي ڪئي، بشمول سنڌ انوائرنمينٽل ڪوالٽي اسٽينڊرڊز (SEQS) جي پيروي، زرعي زمين ۽ آبپاشي جي بنيادي ڍانچي جو تحفظ، غير ضروري وٽن جي وڍ ڪان پرهيز، ۽ مقامي روزگار جي فراهمي. هي راءِ اثرن جي جائزي ۾ شامل ڪئي وئي آهي ۽ هن ESIA ۾ بيان ڪيل تدارڪي اپاءَن ظاهر ڪئي وئي آهي.

ESIA جي عمل درآمد جي لاڳت

ESIA جي عمل درآمد جي مجموعي تخميني لاڳت لڳ ڀڳ 8.1 ملين پاڪستاني رپين (PKR) آهي. ان ۾ اهم ماحولياتي پيرامينٽرز جي ليبارٽري تجزيي، S&E تربيت، ۽ غير متوقع خرچن جي لاڳت شامل آهي.